

Bölüm 11

A. ADLER'İN BİREYSEL PSİKOLOJİ KURAMI BAĞLAMINDA A. KUPRİN'İN DÜELLO'SUNUN KAHRAMANI ROMAŞOV

Nazan COŞKUN¹

GİRİŞ

Çağdaş araştırmalarda disiplinler arası yöntemin giderek önem kazanması, farklı disiplinler arasındaki sınırların silinmesiyle paralel bir olgu olarak değerlendirilmelidir. Ortak özne olarak insan ve insanlıktan hareket eden tüm disiplinler içinde edebiyat ve psikolojinin ortak konusunu insanın zihinsel yaşamı oluşturur. Nitekim edebiyat ve psikolojiyi insan ruhunu inceleyen iki bilim dalı olarak gören Rus araştırmacı Gina Ryabkova, büyük bir yazarın aynı zamanda büyük bir psikolog olduğunu ileri sürer (Ryabkova, 2023, s. 292). Rus edebiyatında Ryabkova'nın bu tanımlaması pek çok kez Fyodor Dostoyevski (1821-1881), Lev Tolstoy (1828-1910) gibi yazarlar bağlamında dile getirilmiştir. Bilhassa Dostoyevski, bu bağlama yerleştirilen yazarlar arasındadır ve kendisine yönelik bu kabule karşılık şöyle der: *Bana psikolog diyorlar; bu doğru değil. Ben en yüksek manası ile gerçekçiyim. İnsan ruhunun derinliklerini betimliyorum* (Dostoyevski, 1984, s. 65).

Çalışmada bireysel psikolojinin kurucusu olarak kabul edilen Avusturyalı psikiyatrist Alfred Adler'in (1870-1937) teorisi bağlamında ele alınan Rus göçmen edebiyatının önde gelen isimlerinden biri olan Aleksandr İvanoviç Kuprin² (1870-1938) ise adı geçen yazarlardan farklı olarak psikolog olma kimliğiyle değil, günlük hayatı öne çıkaran bir yazar olarak değerlendirilir. Nitekim yazarın çalışmaya konu olan *Düello* (*Поединок*) adlı eseri de genel olarak askeri hayatın betimi olarak tanımlanır. S. Üçgül, eserin *Beyaz Ordusuna karşı bir ithamname olduğunu belirtirken Kuprin'in Romaşov, Şulgoviç, Sliva, Vetkin karakterlerinde*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, nazan.coskun@selcuk.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7748-5219

² Aleksandr Kuprin hakkında detaylı bilgiye ulaşmak için Bkz. Yasemin Gürsoy, Rusya'sız Kalamayan Göçmen Bir Yazar: Aleksandr İvanoviç Kuprin, Rus Göçmen Edebiyatı (1920-1940), Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları, 2019, s.39-61. Nuray Dönmez, Rus Göçmen Edebiyatında Nesir, Ankara: İksad Yayınevi, 2019.

Rus ordusundaki subayları ve yazgılarını gündeme getirdiğini söyler (Üçgül, 2006, s. 101). Bu doğrultuda araştırmacı İ. Çesnokova, Kuprin'in kahramanların iç dünyasını, insan ruhunun farklı titreşimleri ortaya çıkaran ve birey psikolojisine ilgi duyan bir yazar olmasına rağmen günlük yaşam yazarı olarak görülmesini yazara dair haksız bir yaklaşım olarak değerlendirir (Çesnokova, 2015, s. 95-97). Nitekim Kuprin'in *Ruh Hastası Kadın (Психея)*, *Mehtaplı Gecede (Лунной ночью)*, *Karanlıkta (Внотьмах)*, *Sorgu (Дознание)* gibi eserlerinin yanı sıra *Slav Ruhü (Славянская душа)*, *Delilik (Безумие)* gibi eserlerinde insan ruhuna dair derin incelemeler yer alır. Yazarın kendini insan ruhunun tuhaf ve ender rastlanan manifestolarını toplayan bir koleksiyoncu olarak tanımlaması da ayrıca önemlidir (Bostancı, 2004, s. 18). Bu çerçevede araştırmacı V. Gudonene'nin, edebi metinlerde kullanılan psikolojik analiz yöntemini üç gruba ayırırken Kuprin'i bu sınıflandırmada birinci gruba dâhil etmesi de yazara yönelik dar yaklaşımın ortadan kalması bağlamında anlamlıdır. Gudonene'nin sınıflandırması şöyledir:

1. Her şeyi bilen yazar, sadece duyguları adlandırmakla kalmaz, aynı zamanda onlar hakkında yorum da yapar, onları dolaylı konuşma biçiminde anlatır, psikolojik ayrıntıları, portreleri, manzaraları, müziği kullanır. Kuprin, İvan Turgenev'le birlikte bu grupta yer alır.
2. Karakterleri tasvir etmenin dış biçimi olan "dolaylı psikoloji", konuşmanın, yüz ifadelerinin, jestlerin, hareketlerin ve psikolojinin dış tezahürünün diğer işaretlerinin özelliklerinin bir açıklamasıdır. Bu sınıfın başlıca temsilcisi Dostoyevski'dir.
3. Karakterlerin "içeriden" tasviri veya doğrudan psikolojik tasvir biçimi. Kendini açma yoluyla karakterin bilincinde ve bilinçaltındaki düşünce ve duygu akışı yeniden yaratılır. İç monolog, bilinç akışı, rüya, itiraf, günlük bu grupta kullanılan başlıca türlerdir ve bu sınıflandırmanın başlıca temsilcisi J. Joyce'dur (Gudonene, 2006, s. 18).

Bu bağlamda çalışmada sözü edilen araştırmacıların ve yazarın kendine yönelik tanımından yola çıkılarak Kuprin'in birey psikolojisini betimlemedeki ustalığını öne çıkarmak için Alfred Adler'in birey teorisiyle Kuprin'in *Düello* adlı eserinin kahramanı Romaşov irdelenmiştir. Alanda yapılan herhangi bir çalışmanın tespit edilmemiş olması bağlamında çalışmanın disiplinlerarası çalışmalar içinde özgün bir yer edinmesi amaçlanmış, bu amaç doğrultusunda Adler'in bireysel psikolojisini oluşturan temel dinamikler bağlamında Kuprin'in kahramanı Romaşov, yazarından bağımsız canlı bir insan örneği olarak öznel bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Alfred Adler'in psikoloji bilimi çerçevesindeki yolculuğu Sigmund Freud'un (1856-1939) öncülük ettiği toplulukla bağlantı içinde gelişir. 1910'da Freud'un önerisi üzerine Viyana Psikanaliz Cemiyetine başkanlık eden Adler, Freud'un ve dönemin bir diğer önemli ismi Carl Gustav Jung'un (1875-1961) bazı temel ilkeleriyle giderek keskinleşen ayrışması neticesinde bu cemiyetten ayrılır. Böylece psikanalizle bağını koparan Adler, Bireysel Psikoloji olarak literatüre geçecek yeni bir yaklaşımın kurucusu olur. Bu yeni yaklaşımda Adler, bilinçdışı dürtüleri bireyin gelişiminin temel motifi olarak ele alan Freudyen yaklaşımın karşısına toplumsallığı çıkarır.

Adler'in ana fikri, Freud ve Jung'un, bireyin kişiliğinde ve davranışında bilinçdışı dürtülerin, kişiyi toplumla zıtlastıran dürtülerin hakimiyetine ilişkin konumlarını reddetmesidir. Adler, insan davranışını ve yaşamını belirleyen ana gücün, doğuştan gelen dürtüler, doğuştan gelen arketipler değil, diğer insanlarla birlikte olma duygusunun, sosyal temasları ve diğer insanlara yönelimi teşvik ettiğine inanır. Bununla birlikte, bu üç psikoloğun kavramlarını birleştiren ortak bir nokta vardır: Hepsi, insanın kişiliğinin oluşumunu etkileyen, yalnızca kendisinde var olan bir tür içsel doğaya sahip olduğunu varsayar. Ancak Freud; cinsel faktörlere, Jung; birincil düşünme türlerine, Adler ise sosyal ilgilerin rolüne belirleyici bir önem verir. Aynı zamanda Adler, kişiliğin gelişimindeki en önemli eğilimin, kişinin bireyselliğinin bütünlüğünü koruma, onu tanıma ve geliştirme arzusu olduğunu düşünen tek kişidir. Freud, prensipte, her insanın kişiliğinin benzersiz olduğu fikrini reddeder ve bilinçdışında yer alan ortak olguyu araştırır. Her ne kadar Jung bütünlük ve bireyin benliği fikrine ulaşmış olsa da bunu çok daha sonra, 50'li ve 60'lı yıllarda yapar. Bireyin bütünlüğü ve benzersizliği fikri Adler'in psikolojiye paha biçilmez katkısıdır. *Yaratıcı Ben* hakkında ortaya attığı fikir de oldukça önemlidir. Doğuştan gelen dürtülerin amaçlarına hizmet eden ve dolayısıyla belirli bir yönde kişilik gelişiminin yolunu tamamen belirleyen Freudcu Egonun aksine, Adler'in *Ben'i*, kişinin yaşam deneyimini yorumlayarak kişilik gelişiminin yönünü değiştirebilen öznel ve bireyselleştirilmiş bir sistemdir. Üstelik bu *Ben*, belirli bir kişinin kendi benzersiz yaşam tarzını yaratmasını kolaylaştırabilecek bu tür deneyimler arayışını kendisi üstlenir. Adler'in kişilik teorisi iyi yapılandırılmış bir sistemdir ve kişilik gelişiminin sayısız seçeneğini ve yolunu açıklayan birkaç temel prensibe dayanmaktadır (Martsinkovskaya, 2004, s. 355-356). Adler'e göre psikoloji; vücudu üzerindeki dış etkiler karşısında bir insanın takındığı tutumun anlaşılması (Adler, 1998, s. 36) iken Bireysel Psikoloji; *kendisi için bir anlama sistemi ve yöntemi yaratmak ister: İnsan davranışını, belirli bir gayeye ulaşmak için gösterilen çabanın organizmanın kalıtımla geçen*

temel olanakları üzerinde yaptığı etki sonucunda ortaya çıkan belirli bir ilişkiler sistemiymiş gibi görmek ve anlamak (Adler, 2013, s. 75).

Bu çerçevede Adler teorisinde bireyin gelişimi ve yaşamı üç temel bağlantı üzerine kuruludur ve yaşamın anlamı bu üç bağlantı tarafından inşa edilir. Ona göre insan davranışlarını yöneten temel ilke üstünlük çabasıdır, çünkü her insan aşağılık duygusuyla dünyaya gözlerini açar. Daha açık bir ifadeyle üstünlük duygusunun ardındaki itici güç, insan doğasında var olan aşağılık duygusudur. Tüm insanlarda ortak motif olan üstünlük çabası, erken çocukluk dönemindeki yetiştirilme biçimine göre olumlu ya da olumsuz bir yapı kazanır ve yaşam tarzının temel belirleyeni haline gelir. Sağlıklı insanlar üstünlük çabasını yaşama anlam katan bir yaşam tarzı yaratma yolunda doğru yönetebilirken sağlıksız insanlar da sorun; büyük ölçüde bunun doğru yönetilememesidir. Yaşama anlam katan yaşam tarzı yaratmak ise Adler teorisinin temelini oluşturan bireyin karşısında duran üç ödev sorunu ile bağlantılıdır.

Adler *Yaşamın Anlam ve Amacı* adlı eserinde her bir bireyin yaşam yolunda karşısında duran, çözümülemesi gereken üç temel ödev olduğunu ve bu ödevlere bulduğu çözümlerin ona yaşamın anlamını sunacağını ileri sürer. Bu üç temel ödevden **birincisi dünya denen zavallı gezegenin kabuğunda yaşamamızdan kaynaklanır**. Adler, insanın bu ödev bağlamında yaşadığı yerin dayattığı sınırlar, olasılıklar çerçevesinde kendini geliştirmek zorunda olduğunu ve kimsenin bu ödevden kaçamayacağını belirtir (Adler, 1998, s. 8-9). Bu zavallı gezegenin kabuğundaki yaşantımıza anlam katacak yegâne şey iştir.

Kuprin'in *Düello* romanının kahramanı Romaşov, Adler'in üç temel ödev olarak belirlediği ödevlerden ilkini, asker olarak yerine getirir. Ne var ki bir buçuk yıldır yaptığı bu görev onu tatmin etmekten çok uzaktır. Kendisini askeri dünya içinde bir yabancı gibi duyumsar:

Bir buçuk yıllık subaylık hayatında yabancı, hasmane veya kayıtsız kimselerin arasında yalnızlığının ve kaybolmuşluğunun acısını ilk defa tadıyor değildi: Bu akşam nereye gideceğini bilmezliğin hazin hissi. Dairesi, subay garnizonu... bunlar iğrenç geliyordu (Kuprin,2023, s. 22).

Komutanına cevap verdiği için dört gün uzaklaştırmayla cezalandırılan Romaşov'un yaptığı işe dair sorgulamaları daha da güçlenir. Aldığı cezadan sonra yaşam çerçevesinde birinci ödevini yaşamına anlam katacak düzeye nasıl getireceğine dair hayaller kurmaya başlar. İlk planı; bir an önce kitapların başına oturup çalışmak ve akademiye girmektir. Zira bulunduğu konumda hem bir subay hem de bir insan olarak onurunu aşağılayan bir durum olduğunu düşünür.

Romaşov'un aşağılık duygusunun altını çizmesi Adler teorisi bağlamında ayrıca önem arz eder. Adler, yukarıda belirttiğimiz üzere her insanın temel motivasyon kaynağının doğuştan getirilen aşağılık duygusu olduğunu ileri sürer ve ona göre bu duygu karşısında takınılan tavır, bireyin yaşam tarzını belirler. Aşağılık duygusu her insana içkin bir duygudur ve bir anlamda insanı harekete geçiren güce gönderme yapar. Zira aşağılık duygusu beraberinde üstünlük çabasını getirir. Ancak aşağılık duygusunun iyi yönetilmesi gerekir aksi takdirde insanlarda ortak olan bu duygu öznel olan aşağılık kompleksine dönüşecektir.

Romaşov aldığı ceza neticesinde aşağılık duygusunu deneyimlerken bu duyguyu doğru yönetmeye çalışır. Adını akademide altın bir plakaya yazılı olarak hayal eden Romaşov, bu anlamda Adler'in temel kavramlarından biri olan aşağılık duygusunu doğru yönlendirebilen bir birey olarak aşağılık duygusunun girdabına kapılmadan geleceğine dair bir sürü hayal kurar. Kâh profesörlerin parlak bir gelecek gördüğü akademi üyesi, kâh isyanda gösterdiği üstün başarı neticesinde nişan alan başarılı bir asker olarak hayal eder kendini.

Aslında askerlikten aradığı tatmini bulamayan Romaşov gizlice roman yazmaktadır. Üçüncü romanının adı Son Ölümcül Başlangıç'tır. Ancak bu uğraşından utanan Romaşov, kimseye söylemediği gibi aldığı cezayla yaşadığı güçlü sorgulamaya kadar sevmediği işine de hayallerle devam eder. Ne var ki birinci ödev henüz sadece hayal, tasarı olarak varlık gösterirken emir eri Ganyan'la birlikte kaldığı ve yalnızlık içinde yaşadığı evinin gerçekliği, Romaşov'un karşısına Adler'in teorisinde yer alan ikinci ödevin gerekliliğini çıkarır.

Adler için insanın karşısında duran **ikinci ödev**; toplumsal ilgi kavramıyla ifade bulan toplumsallıktır. İnsanı toplumsallığı dışında güçsüz ve sınırlı bir varlık olarak gören Adler, bu bağlamda insanın hedeflerine tek başına ulaşmasını mümkün bulmaz. Diğer insanlara bağımlı olan insanın hayatta kalmak için yaşadığı gezegendeki diğer insanlarla birlik ve uyum içinde olması gerekir (Adler, 1998: 10). Bu ödevi çözenin en iyi yolu dostluk ve iş birliğidir. Bu ödevin yerine getirilmesi birinci ödevle doğrudan bağlantılıdır, zira iş; para kazanmanın ötesinde insanın diğer insanlarla iletişim içinde olmasını sağlayan bir kendini ifade etme, kendini gerçekleştirme aracıdır. Ancak Romaşov, yukarıda belirttiğimiz üzere işinde yaşamına anlam katacak, bireysel bütünlüğünü sağlayacak verimi bulamaz. Burada hasar olan Romaşov, kurduğu hayallerle pes etmezken ikinci ödev karşısında da benzer bir yaklaşım sergiler.

Eserin hemen başında Romaşov'un yalnızlık duygusundan kurtulmak için ona hiç aldırış etmeyen insanların yoğun olduğu tren istasyonuna gitmeyi

sevmesinden kahramanın toplumsallık çabasına şahit oluruz. Kalabalıklar, devingenlik Romaşov'un gözünde hayatı muhteşem gösteren olgulardır:

Romaşov akşamları, Prusya sınırından önce son olarak burada mola veren posta trenine, istasyona gitmeyi seviyordu. Neşeli, bayramı andıran ışıklarla parlayan vagonlardan güzel mi güzel, alımlı, bakımlı, acayip şapkalar takmış, şık kıyafetler içinde hanımlar, muhteşem giyimli, kaygısız, kendinden emin beylere has yüksek sesle Fransızca ve Almanca konuşan, hareketleri rahat, gülüşleri tembel şehirli beyler iniyordu. İçlerinden hiçbiri göz ucuyla olsun aldırış etmiyordu Romaşov'a ama genç subay onların kalabalığında hayatın edebi bir bayram ve şölen olduğu erişilmez, enfes, muhteşem bir dünya görüyordu... (Kuprin,2023, s. 23).

Ne var ki renkli, kalabalık bir yaşam karşısında büyülenen Romaşov'un tren istasyonundan başka, subay garnizonu eğlendiği tek mekân olurken gittiği tek ev ise alaydan arkadaşı Nikolayev'in evidir. Romaşov, yalnızlığı içinde öylesine bu eve tutunmuştur ki burada iyi karşılanmadığını, istenmediğini düşünür ve her akşam bir daha gitmeyeceğine dair kendine söz verir:

Ruhunun derinlerinde, gizlilerinde, adeta bilincine sızmayan bir yerlerde, bugün de dün olduğu, son üç aydır neredeyse her gün olduğu gibi Nikolayev'e gideceğinden emindi. Her gün gecenin on ikisinde oradan ayrılırken kendi karakersizliğinden ötürü öfke ve utançla bir ya da iki hafta ayağını kesmeye, hatta gidip gelmeyi büsbütün kesmeyi kendine söz veriyordu. Eve gelinceye, döşeğine yatıncaya, uyuyuncaya kadar da sözünü kolaylıkla tutacağına inanıyordu (Kuprin,2023, s. 34-35).

Ancak Romaşov, sözünü tutmayacağını bilir aslında. Burada onu cezbeden hem toplumsallık arzusu hem de aşağıda açıklayacağımız üçüncü ödevi gerçekleştirme gereksinimidir. Romaşov, dört günlük ev cezasına çarptırılmasının ilk gününde erkenden kalkar ve ilk defa kendini çok güçlü bir yalnızlık duygusunun içinde bulur. İş yaşamının, askerliğin rutinleri bir şekilde bu duyguyu bastırmıştır oysa şimdi cezalı olarak yalnızlığıyla baş başa kalmıştır. Bu yalnızlık, Romaşov'u yaşama dair melankolik, derin düşüncelere sürüklerken bizlere de kahramanın iç dünyasını, geçmiş bağlarını görmemiz için olanak sağlar. Romaşov'un ev hapsindeki ilk günden itibaren düşünceleri, Adler teorisi bağlamında yapacağımız çözümlemede önemli ipuçları verir. Ancak öncelikle kahramanın Adler'in öne sürdüğü üçüncü ödevle olan ilişkisini açıklamak önem arz etmektedir.

İnsanın ikinci ödevi olan toplumsallığı belirleyen sosyal ilgi, bireysel düzlemde Adler'in sevgi ve evlilik sorunu olarak tanımladığı **üçüncü ödevi** ortaya çıkarır. Bu ödev, insanların iki ayrı cinsiyetten oluştuğu ve insanlığın yarınının, geleceğinin

üremeye bağlı olduğu kabulünden beslenir. Adler teorisinde bireyin gelişiminin üçüncü ödevi olan sevgi ve evlilikte ifade bulan cinsellik veya üreme Romaşov'un en başarısız olduğu alan olarak yorumlanabilir. Zira sadece bedensel hazlarla beraberliğini yürüttüğü gizli bir ilişkisi vardır. Bu ilişki Romaşov'a bireyselliğini hayata geçirecek bütünlük vermek bir yana kirlenmişlik duygusu uyandırır. Nitekim kadının kendisini oyaladığından şikâyet eden mektuplarından birini okuduğunda hissettiği duyguyu şöyle betimler yazar:

Bu cahilane ve anlamsız mektuptan aptallığın, adiliğin, taşra bataklığının, meşum bir dedikoduculuğun kokusu gelmişti Romaşov'a. Ve tepeden tırnağa, sevmediği bir kadınla ilişkinin bulaştırdığı ağır, silinmez bir çamurla sıvalıymış gibi hissetti kendini (Kuprin,2023, s. 75-76).

Romaşov bu sahte ilişkisinin gölgesinde aslında arkadaşı Nikolayev'in karısı Aleksandra Petrovna'ya aşiktir. Toplumsal ilgi ödevini sadece arkadaşının eviyle sınırlı tutması ve uğradığı başarısızlık da bu aşkla ilgilidir. Ziyaretlerinin sıklığı kendisini bile rahatsız ederken bir süre sonra çevrede de ilgi uyandırmaya başlar. Nikolayev'in emir eri Romaşov'un her gün gelmesinden duyduğu rahatsızlığa dair şikâyet ederken Romaşov konuşmaları duyar, kendine yine sözler verir ama yerine getiremez.

Tüm bu veriler ışığında Romaşov'un Adler'in bireysel psikolojisinin üç temel olgusunu oluşturan iş, toplumsallık ve cinsellik bağlantısı çerçevesinde başarısız bir birey olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Aslında yaşam yoluna başlarken kendisine katı bir program hazırlar:

İlk iki yıl klasik edebiyatla tanışma, sistematik şekilde Fransızca ve Almanca öğrenimi, müzik. Son yıl akademiye hazırlık. Sosyal hayatı, edebiyatı ve bilimi takip etmek şarttı. Romaşov bunun için bir gazeteye ve aylık popüler bir dergiye abone olmuştu. Kendi kendine eğitim için Wundt'un Psikoloji'si, Lewes'in Fizyoloji'si, Smiles'in Kendi İşini Kendin Gör'ü... (Kuprin,2023, s. 36).

Ancak Romaşov, hiçbir planını hayata geçirmez, askeri yaşamın kaba eğlencelerine kendini kaptırır, fazlaca içki içer, hakiki sevgiden uzak kirli bir ilişkinin içine girer. Bu ilişkiden kurtulduğu balo gecesinde geride bıraktığı kadının gözyaşlarını düşünürken kendi yaşamına dair de derin bir sorgulama yaşar:

Nedir hayat? Boğucu, puslu, kirli bir şey... Ahlaksız ve kirli bir münasebet, sarhoşluk, melankoli, askerliğin insanı öldüren tekdüzeliği; hiç değilse bir canlı söz, hiç değilse bir saf mutluluk anı olsaydı... kitaplar, müzik, bilim; nerede bütün bunlar? (Kuprin,2023, s. 134).

Bu sorgulamadan görüldüğü üzere Romaşov hayatına anlam katacak bireysel bütünlüğe ulaşamamıştır. Adler teorisi bağlamında sağlıklı bir birey, üç temel ödev çerçevesinde anlamlı bir yaşam tarzı geliştirip yaşamını idame ettirebilir. Peki Romaşov'un yanlış bireysel gelişiminin nedenleri nelerdir? Bu noktada psikoloji biliminin temel veri dönemi olarak ele aldığı Romaşov'un satır aralarında geçen çocukluğuyla ilgili bilgiler, Adler'in yaklaşımlarıyla ortak bir paydada birleşmemize yardımcı olur.

Adler için hayatın anlamlandırılmasında hatalar söz konusuysa bunların kökleri çocuklukta aranmalıdır. Adler, bu çerçevede bireysel gelişiminde hata saptanan insanların çocukluk köklerinde üç temel grubu birbirinden ayırır. Birincisi yetersiz organlara sahip olmakla karakterize olan olumsuz çocukluk koşulları, ikincisi aşırı şımartılmış çocuklar, üçüncüsü ise ihmal edilmiş çocuklardır (Adler, 1998, s. 18-19).

Romaşov'un geçmişinden aktardığı veriler dikkate alındığında üçüncü, ihmal edilmiş çocuklar grubuna dâhil edilebilir. Hatta Romaşov'un ilk hatırasının çocukluğunun ilk yıllarında annesinin onu ayağından ince bir iple yatağa bağlayarak gitmesi ve böylece onu cezalandırması olması, ihmalin ötesinde bir gerçekliği ortaya serer. Adler'e göre çocukta sevgi ve toplumsallık bağını yaratacak ilk figür annedir. Annenin aşılacağı güven duygusu çocuğun bireysellik sürecinde sevgi alımlaması ve sosyal ilgi duygusunun gelişiminin kilit noktasını oluşturur. Bu bağlamda Adler, kişinin yaşam öyküsü olarak tanımladığı ilk anıları çok önemli bulur ve kişinin yaşam üslubunu belirlediğini ileri sürer (Adler, 1998, s. 71). Ne var ki Romaşov'un annesine dair anıları pek de parlak değildir.

Bu çerçevede Adler'e göre ihmal edilmiş bir çocuğun sevgiyi bilmesi, doğasında bulunan toplumsallığı sağlıklı bir biçimde hayata geçirmesi mümkün değildir:

İhmal edilmiş bir çocuk sevginin ve toplumsallığın ne olduğunu bilmez, yaşamamıştır bunları, hayata bakışında insana dost bu güçlere yer yoktur. Yaşamın sorunlarıyla karşı karşıya kaldığında, bunlardaki güçlüğü doğal olarak aşırı derecede abartır gözünde, diğer insanların yardımı ve iyi niyetiyle bunların üstesinden gelmesini sağlayacak kendi gücünü ise olduğundan küçük görür. Toplumun kendisine soğuk davrandığını hissetmiştir bir kez, her zaman ondan bu soğukluğu bekler. Başkalarına yararı dokunacak eylemlerle onların sevgi ve saygısını kazanabileceğini bir türlü aklı almaz. Dolayısıyla, başkalarına hep kuşkuyla bakar; beri yandan, özgüven duygusu da yeterli düzeyde değildir. Bencilikten uzak bir yaklaşımı mümkün kılacak yaşantılara ihmal edilmiş çocuklarda gerçekten rastlayamayız (Adler, 1998, s. 19-20).

Yukarıdaki alıntıda görüldüğü üzere Adler ihmal edilmiş bir çocuğun yaşamla kuracağı bağın sağlıklı olamayacağını iddia eder ve bencillikten uzak bir yaşamı mümkün bulmaz. Ancak Romaşov, ihmal edilmenin ötesinde şiddete maruz kalmış bir çocuk olarak büyümesine rağmen bu durumu nevrotik bir bağlama taşımak yerine onarmak için çabalar. Ne var ki çocukluk travmalarının yaşanan bir olayla gün yüzüne çıkması ve böylece yaşama dair sorgulamanın şiddetlenmesi yaygın bir semptomdur. Nitekim Adler şöyle der:

Hiç kimse yoktur ki anlamsız yaşayabilsin. Biz, gerçeği her zaman ona verdiğimiz anlamla kavrarız, yani salt gerçek değil, daha önce tarafımızdan yorumlanmış bir gerçek olarak. Dolayısıyla, bu anlamın her zaman az çok kusurlu ve eksik nitelik taşıyacağını, hatta hiçbir zaman kesin bir doğruluk içermeyeceğini varsaymak akla yakın bir davranıştır. Anlamli ilişkilerden oluşan dünyamız, hata ve yanlışlarla dolup taştan bir dünyadır. Kendisine “Yaşamın anlamı nedir?” sorusunu yönelteceğimiz bir kişi belki bu soruya yanıt veremeyecektir. İnsanlar genel olarak bu soru üzerinde kafa yormaz, bu konuda çözüm üretmezler. Ama sorunun insan tarihinin geçmişi kadar eski olduğu, “Ama niçin bütün bunlar? Ne anlamı var sanki yaşamın?” diyerek isyan ettikleri yadsınamaz. Ne var ki onların bu soruyu bir yenilgiye uğradıkları zaman sorduğunu rahatlıkla ileri sürebiliriz. Yaşam tekneleri yelken açmış güzel güzel yol aldığı, çetin sınavlardan geçmeleri gerekmediği sürece insanlar böyle bir soruyu sözcüklere döküp açığa vurmazlar. Soruyu ister istemez eylemleriyle sorar, eylemleriyle yanıtlamaya çalışırlar (Adler, 1998, s. 7).

Kendisine bir yaşam kurmaya çalışan Romaşov, aşağılık duygusuna kapıldığı cezanın ertesi günü uyandığında böyle bir ruh halinde bulur kendisini. Tıpkı çocukken annesi tarafından yatağa bağlanan bir çocuk gibi oturduğunu düşünür ve isyan eder:

Kapı açık, nereye istersem gitmek, ne istersem yapmak, konuşmak, gülmek istiyorum ama ipe bağlı oturuyorum. Benim bu oturan. Benim. Ben! Ama benim burada oturmama karar veren o. Ben buna rıza göstermedim ki! (Kuprin,2023, s.82)

Bu anlamda Romaşov’un düşünsel sistemi melankolik bir yapı sergiler ve bu yapı Adler teorisi bağlamında büyük ölçüde üç ödevin gerçekleştirilmemesiyle bağlantılıdır. Ancak Adler için birey; yaratıcı *Ben*’de ifade bulur. Adler, insanın bağımsız ve yaratıcı bir biçimde kendi yaşamını yaratan, bilinçli bir varlık olduğunu vurgular. Adler’in yaratıcı *Ben*’i çevresindeki gerçekliği etkileyen ve bu gerçekleri öznel, dinamik, bireysel ve kendine özgü bir tarza sahip bireyselliğe dönüştüren bir tür enzimdir. Adler’in bakış açısına göre yaratıcı *Ben*, kişinin

hayatına anlam verir, hem yaşamın amacını hem de ona ulaşmanın yollarını yaratır. Dolayısıyla Adler, bir yaşam hedefi ve yaşam tarzı oluşturma süreçlerini, esasen insan kişiliğine benzersizlik, bilinç ve kaderini kontrol etme yeteneği veren yaratıcılık eylemleri olarak görür (Martsinkovskaya, 2004, s. 357) Romaşov da yukarıdaki isyanına rağmen bir an kendine gelir ve yaşamını yönetecek yegâne gücün kendisi olduğunu ayırt eder:

'Ben içimde olanım', diye düşünüyordu Romaşov, 'geri kalan her şey ise dışarıda; onlar ben değilim. İşte bu oda, sokak, ağaçlar, gökyüzü, alay komutanı, Teğmen Andruseviç, vazife, sancak, askerler; bütün bunlar ben değilim. Hayır, hayır, ben değilim bu. İşte ellerim, ayaklarım', Romaşov şaşkınlıkla baktı yüzüne yaklaştırdığı sanki ilk defa incelediği ellerine, 'hayır, bütün bunlar ben değilim. İşte, elimi çimdikliyorum... işte, böyle...bu benim. Elimi görüyorum, yukarı kaldırıyorum; bu benim. Şimdi düşündüğüm, bu da benim. Eğer yürümek istersem, benim. Durduysam, benim (Kuprin,2023, s. 83).

Bu farkındalığın bir sonraki aşaması Adler'in sosyal ilgi olarak tanımladığı gerçekliğin topluma faydalı olma, onunla bütünleşip, uyum içinde olma bağlamını açığa çıkarır. Adler'e göre insan gibi bilinçli bir varlığın gelişimindeki hasara rağmen kişi yaratıcı *Ben*'ini hayata geçirebilir. Bu kişinin yaşamsal yönelimi olarak tanımlanan durumdur. Bir alandaki yenilgiyi başka bir alandaki başarıyla telafi etme çabası, kişinin yaşam yöneliminin temel düsturu olmalıdır. Yaşam tarzı, kişinin yaşamının hangi yönlerine önem verip neyi göz ardı ettiğini, çevreyle nasıl etkileşimde bulunduğunu, günlük yaşamını nasıl organize ettiğini belirler (Zaharov, 2022, s. 15). Bireyin yaşama karşı tutumu farklı psikolojik birey tiplerini yaratır. Birinci tip; çevrelerindeki insanları üzerinde hakimiyet kurma çabasında olan yönetici-baskın tiptir. İkinci tip; yaşamını idame ettirebilmek için başkalarına ihtiyaç duyan alıcı tiptir. *Alıcı tip, etrafında kendilerini korumak için bir kabuk geliştiren hassas karakterdir. Hayat onlar için zordur ve bu nedenle kendilerini taşımaları için başkalarına güvenmek zorundadırlar. Başkalarına bağımlıdırlar. Fobiler, takıntılar, baskılar, genel anksiyete gibi nevrozlar yaşam tarzlarının ayrılmazlarıdır* (Eker, 2012, s. 172). Üçüncü tip; derin bir yabancılaşma ve izolasyon içinde yaşamını sürdüren yalnız, kaçınan tiptir. Dördüncü tip; topluma faydalı olmasıyla karakterize olan sağlıklı tip veya sosyal yetkin tiptir.

Bu tipler içinde Romaşov, ikinci tipe ait ancak dördüncü tipe ulaşmak için çabalayan bir birey olarak kabul edilebilir. Onu alıcı tipe ait kılan çocukluk anılarına rağmen dördüncü tipe geçiş için çabası Adler'in bireysel psikolojisini bağlamında kişinin geçmişten arınıp bilinçli bir değerlendirmeye yeni bir yaşam tarzı kurma yolundaki yaratıcı *Ben*'e vurgusu doğrultusunda önemlidir. Bu

noktada Romaşov'un yukarıda sözünü ettiğimiz farkındalığının ikinci aşaması oldukça önemli bir aşama oluşturur. Adler'in yaratıcı *Ben*'inde sosyal ilgiyi doğru kurabilmek çok önemlidir ve sağlıklı tipe, topluma faydalı bireye ulaşmanın anahtarıdır. Bu bağlamda Adler için sosyal ilginin ana motifi; toplumla bütünleşme ve fayda olmalıdır. Romaşov da farkındalığının bir sonraki evresinde çevresindeki insanlarla kurduğu ilişkinin samimiyetten ne kadar uzak olduğunun farkına varır:

Bizim bölükte yüz kişi. Her birinin düşünceleri, duyguları var, kendine has mizacı var, hayat tecrübesi var, kişisel bağlılıkları, sevmedikleri var. Onlar hakkında bir şey biliyor muyum? Hayır, yüzleri dışında hiçbir şey bilmiyorum. ... Ruhumla onların ruhlarına, içindeki ben'le onların içindeki ben'e dokunmak için ne yaptım peki? Hiçbir şey (Kuprin,2023, s. 87-88).

Ne var ki tüm bu farkındalığa rağmen Romaşov'un dördüncü tipe geçişi hiç de kolay değildir. İlk sınavını bu düşüncelere dalmışken ansızın çağırıldığı albayın karşısında verir ancak başarısız olur. Yaratıcı *Ben* bilinciyle dolmaya çalışan Romaşov, albayın karşısında duyumsadığı derin aşağılık duygusu karşısında ruhandan geçen hiçbir arzuyu yerine getirecek gücü kendisinde bulamaz. Konuşma sonrasında Albayın yemek davetini geri çevirmemiş olmasını iğrenç, rezil bir şey, bir zaaf, ödeklilik olarak gören Romaşov masadan bir an evvel kalkıp gitmek ister ancak bir türlü cesaret edemez. Böylece yalnız, kederli, karanlık ve düşman bir yerde kaybolmuşluk hissiyle evine döner.

Hayat onun için giderek daha zorlu bir hale gelirken takıntılar, baskılar, genel anksiyete gibi nevrozların yaşam tarzlarının ayrılmazlarını oluşturan alıcı tipin temsili olan Romaşov, ölümü düşünecek aşamaya gelir: *Ölmekte ne var? Ölmek dediğin saçmalık... Ruhum acıyor...* (Kuprin,2023, s. 158). Romaşov'u bu ruh halinden çıkaran ilk gelişme, Aleksandra Pavlovna'nın gönderdiği mektup olur. İsim günü için davet alan Romaşov, bir anda yeniden gökyüzünü muhteşem bir manzara olarak duyumsamaya başlar. Bu duyumsayış, Adler'in insan yaşamında sevgiye atfettiği değer bağlamında önemlidir. Romaşov, sevdiği kadından aldığı mektupla yeniden yaşama tutunurken bu davetle ilk defa aralarında aşka dair konuşma da açığa çıkar. Ne var ki Romaşov'u yaşama döndüren bu tutku, Aleksandra Pavlovna'da sadece geçici bir alev izlenimi vermektedir: *Bugün size aşışım. Hayır, hayır, aklınıza bir şey gelmesin, yarın geçecek (Kuprin,2023, s. 190) der.*

Üçüncü ödev karşısında çaresiz kalan Romaşov, bir kez daha birinci ödevle, işiyle ilgili sarsıntı yaşar. Teftiş sırasında yürüyüşü bozan Romaşov yeniden cezalandırılır. Ancak bu defa ilkinde olduğundan çok daha derin bir aşağılık

duygusuna kapılır. İlkinde komutanın karşısında konuşma cüreti göstermiştir şimdi ise yaptığı hatayla tüm alaya rezil olduğunu, ona acıdiklarını düşünür ve şakağına bir kurşun sıkacağıını söyler. Zira artık ona göre herkes için bir hilkat garibesidir:

Bu sırada toplum dışına itildiğini, alay ailesinden dışarıya atıldığını hissetmişti; başka herkes için istenmeyen, yabancı biri olduğunu, hatta bir yetişkin bile değil, iğrenç, hilkat garibesi bir oğlan çocuk olduğunu hissediyordu (Kuprin,2023, s. 224)

Bu zorlu günde Romaşov'un bir sonraki sınavı, karısına âşık olduğu Nikolayev'le olur. Nikolayev karısına karşı duygularının farkındalığıyla Romaşov'u kötü bir dille uyarır. Bu ruh hali içinde evine dönen Romaşov, uyumak için çabalasa da kendisini sevdiği kadının camının önünde bulur ve onu göremeyince sokaklarda dolaşmaya devam eder. Zihninde ölüm düşüncesi kol gezmektedir. Hatta yazacağı veda notunu bile hayal eder: *Herkes elveda kendi isteğimle ölüyorum, hayat öyle ağır ve keder verici ki! (Kuprin,2023, s. 234).*

Bu düşünceler içinde boş bir tarlada uzanan Romaşov'un tüm kederinin, hayatına son verme isteğinin Adler'in bireysel bütünlüğün temelleri olarak gördüğü üç temel ödev bağlamında başarısızlığıyla ilişkili olduğu açıkça ortaya çıkar. Askerlikte bir türlü başarılı olamayan Romaşov, birinci ödevle bağlantılı ikinci ödevde de başarısız olur. Toplumla bütünlük kuramaz. İşindeki başarısızlık toplumsal ilişkilerinde bir ötekilik duygusu geliştirmesine neden olur. Üçüncü ödev olan sevgi ise bütünsel bir çıkmaza sokar onu. Arkadaşının karısına aşiktir ve hem aşkının saf bir karşılığı yoktur hem de toplumsal kurullarla karşıtlık söz konusudur. Ancak Romaşov eserin sonuna kadar Adler'in yaratıcı *Ben* düşüncesinden kopmaz. Hayata dair tüm canlı duyumsayışını yitirdiği gecede ölümü düşünürken gecenin karanlığında gündüz gördüğü dövülen asker Hlebnikov ile yeniden karşılaşır. Onun görüntüsü, çektiği acı karşısında yaşam ne kadar anlamsız olursa olsun dayanmak gerektiğini söyler ve yaralı askere yardım ederken belki de ilk defa gerçek bir sosyal ilgi olgusunu hayata geçirebilir. Hlebnikov'a gösterdiği şefkat karşısında Hlebnikov, Romaşov'a sarılarak hıçkırıklara boğulur. Çaresiz askerin hıçkırıkları Romaşov'un yaratıcı *Ben*'inin hayata geçirmesinin ilk aşamasını oluşturur. Askeri sakinleştirdikten sonra bölüğe götüren Romaşov, tüm sorumluluğu üstüne alarak Hlebnikov'un bütün vazifelerinden azledilmesini emreder. Bu emir, Romaşov'un topluma faydalı sağlıklı birey olma yolunda attığı ilk adım olarak okunabilir.

Ancak insanın psikolojik aşamaları geçmesi elbette kolay, ani bir süreç değildir. Romaşov da bu gecedan sonra derin bir değişim sürecine girer. Bir tür inzivaya çekilen Romaşov, yaşama karşı kayıtsız bir sükûnete gömülür. Uzun zaman önce

işittiği veya okuduğu şu sözlere kapılır: *İnsan hayatı birtakım devrelere ayrılmıştır; her bir devrede yedi sene olur, bir devre boyunca insanın kanının ve teninin muhtevası, düşünceleri, duyguları ve mizacı tamamen değişir* (Kuprin,2023, s. 243). Bu süreç Romaşov'un yalnızlık ve yabancılaşmayla karakterize olan üçüncü kaçınan tipe geçişi olarak değerlendirilebilir.

Ne var ki Romaşov'un değişen mizacı Nikolayev ile sert bir kavga etmesinin önüne geçemez ve bu kavga neticesinde askeri mahkemeye sevk edilir. Mahkeme kararınca iki seçeneği vardır: Ya Nikolayev ile düello yapacak ya da emekliye ayrılacaktır. Romaşov düelloya karar verir ve şahitlerini ayarlar. Ancak ruhunda derin bir yalnızlık hissederek ve içten bir dosta sığınma ihtiyacı duyar. Romaşov'un bu arzusu, bireysel psikolojisinin temeline toplumsallığı yerleştiren Adler teorisi bağlamında oldukça önemlidir. Adler, *Her insanın kendini belli bir gruba bağımlı kıldığı topluluk yaşamı ve iş bölümü olmasa insan türü varlığını sürdüremez* (Adler, 2013, s. 31) der. Romaşov da son olayla bütünsel olarak aidiyet duygusunu yitirmiş olmasına rağmen yine de bir dost, iyi yürekli birini görmeye ihtiyaç duyar ve aklına yaşlı asker Nazanskiy gelir. Nazanskiy'nin Romaşov'u oldukça dostça karşılaması ve anlattıkları önemlidir. Zira Nazanskiy, Adler'den bile öteye gider ve radikal bir bireycilik hayali çizer:

Size kim sizden daha yakın, daha değerlidir? Hiç kimse. Siz yeryüzünün hükümdarısınız, onun gururu ve zinetisiniz. Yaşayan her şeyin tanrısısınız. Gördüğünüz, işittiğiniz, hissettiğiniz her şey sadece size ait. Ne isterseniz yaparsınız. Ne hoşunuza gidiyorsa ona inanırsınız. Koca kâinata hiç kimseden korkmazsınız, çünkü sizin üzerinizde hiç kimse yok, size denk hiç kimse yok (Kuprin,2023, s. 300).

Ne var ki Nazanskiy yanılmaktadır. İnsan, Adler'in iddia ettiği gibi toplumsal bir varlıktır ve kararlarını, yaşamını sadece kendisini belirleyemez. Nitekim Romaşov, Nazanskiy'nin sözlerinden sonra düellodan vazgeçse de sevdiği kadının isteği üzerine düelloya katılır ve vurularak yaşama veda eder. Adler için insanın her bir davranışı bir amaçla beslenir:

İnsanın ruhsal yaşamı gayesiyle belirlenmiştir. İnsanın bütün etkinlikleri her zaman için var olan belli bir gayeye doğru yönelmedikçe, etkinliklerini belirleyen, değiştiren ve sürekliliğini sağlayan bir gaye olmadan insanın düşünmesi, istemesi, hayal kurması gerçekleşemez. Bu durum, organizmanın çevreye uymak ve tepkide bulunmak zorunda olmasından ileri gelmektedir. İnsan yaşamının bedensel ve ruhsal etkinliklerinin temeli işte budur. Bir ruhsal gelişmeyi ancak her zaman için var olan bir gayeyi dikkate alırsak anlayabiliriz. ... Ruhsal organda yani ruhta, bir

gayeye doğru devinim gösteren bir kuvvetten başka bir şey görmek zordur (Adler, 2013, s. 22-23).

Romaşov'un tüm gayesini de yaşayan bir birey olmak oluşturur. Nitekim araştırmacı İ. Çesnokova, Romaşov'un bireyciliğinin içinde yaşadığı adaletsiz yaşama karşı bir tür protesto olarak görür. Bununla birlikte kahramanın bireysel akıl yürütmesi daimî olarak aşılır. Romaşov, başkalarının acılarına karşı duyarlı, özverili bir insandır (Çesnokova, 2015, s. 95-97). Çesnokova'nın bu yaklaşımı Adler teorisindeki karşılığı sosyal yetkin tiptir. Ancak Romaşov'un tüm yaşamı göz önüne alındığında sosyal yetkin tipte özdeşlikten değil, sadece yakınlıktan söz edilebilir. Yaralı bir çocukluk, kötü bir çevre, tatmin sağlamayan bir iş, karşılık bulmayan aşk gibi olgularla ancak ölümle sonlanabilir birey olma yolculuğu. Bu kötü sonun Adler teorisi bağlamındaki nedeni ise yazarın öne sürdüğü üç temel ödevin birbiriyle sıkı bağlantı içinde olması ve birinin gerçekleştirilememesinin diğerlerini etkilemesidir. Bu ödevlerden her biri insanın toplumsal bir varlık olduğu gerçeğinden hareket eder ve sosyal ilgiyle açıklanan toplumsallığın bireyin zihinsel sorunlarında oynadığı role gönderme yapar. Bireysel gelişimdeki üç bağlantının ardışıklığı şöyle açıklanabilir: İnsan yaşamının gerçeği, emek ve mesleki kendi kaderini tayin etme sorununa yol açar; bir kişinin toplumdaki yaşamının gerçeği, kişiler arası ilişkiler, iş birliği ve dostluk sorununu doğurur; iki cinsiyetin varlığı, aralarındaki ilişkiler, aşk ve evlilik sorununa yol açmaktadır.

Adler'e göre yaşamın anlamı bu üç bağlantı tarafından belirlenir, bunların içinde yer alır. Bu doğrultuda temel olarak toplumsal yaşamdan pay alamayan insanların Adler'in psikoloji anlayışı bağlamında vardığı duraklar genellikle nevroz, psikoz, suç, intihar gibi olgulardır. Ancak Romaşov, toplumsal yaşamdan pay almaya dair güçlü bir gayret içindedir ve bu gayretle belirlenen psikolojik tiplerden birine saplanıp kalmak yerine kendine bir yaşam tarzı belirmemek için geçiş yapar. Alıcı tipten, faydalı birey tipine geçmek için çabalar ve yaşam yolunda kaçınan tipe girdiği bir süreci deneyimler. Ne var ki tüm çabalarına rağmen Adler için bir çarkın dişlileri gibi birbirine geçmiş olan yaşam ödevlerini çözmede bütünsel bir başarı Romaşov için mümkün olmaz. Araştırmacı N. Afanasyev'in belirttiği üzere Romaşov, tam da yeni bir hayata başlamaya hazırlanırken ölüme yakalanır. Zira toplumsal mekanizmanın ona yabancı ve hatta düşman olan birçok çarkından biridir (Afanasyev, 1960, s. 57-58). Afanasyev'in bu söylemi Romaşov'un bireysel yolculuğunu başka bir zeminde, Rus toplumsal-politik gerçekliği içinde değerlendirmeyi gerekli kılar. Afanasyev'in bu yaklaşımı, yazara dönük eleştiri yöntemine başvurulmasını gerektirir. Ne var ki çalışmamızın başında belirttiğimiz üzere kahraman, yazardan bağımsız, kurgu dışı bir birey

olarak değerlendirilmiştir ve bu değerlendirme sonucunda Adler'in Bireysel Psikoloji'sinin temel kavramları bağlamında görülmüştür ki insan; varoluşunu diğer insanlarla bütünlük ve uyum içinde anlamlandırabilen bir varlıktır. Romaşov, bu farkındalığa geç ulaşabilir. Toplumsal bağ kurmak için çabalasa da aslında ne kadar yüzeysel ilişkiler içinde olduğunu, insanların ruhlarını görmeden maddesel bağlar kurduğunu anladığında yeni bir bireysel yapılanmaya adım atar. Ancak birbirine sıkıca bağlı olan ödevlerin gerçekleştirilmesinde bağlamındaki yetersizliği onu başarıya ulaştıramaz. Bununla birlikte Adler teorisinde sağlıklı bireyi oluşturan sosyal yetkin tipe ulaşma yolunda Hlebnikov ile olan ilişkisi bağlamında önemli adımlar attığı da yadsınamaz. Sonuçta Romaşov, saçma bir ölümle yaşama veda etmiş olsa da kişinin onu çevreleyen tüm gerçekliğe karşı yaratıcı *Ben'ini* hayata geçirmek için çabalayan bir birey olması anlamlıdır. Zira Adler için gerçeklik ne olursa olsun kişi dış güçlerin elinde basit bir oyuncak değil, yaşamının yaratıcısıdır.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (1998). *Yaşamının anlam ve amacı*. Çev. Kamuran Şipal, İstanbul: Say Yayınları.
- Adler, A. (2013). *İnsan tabiatını tanıma*, Çev. Hasan İlhan, İstanbul: Sayfa Yayınları.
- Afanasyev, N.V. (1960). *A. İ.Kuprin. Kritiko-biografiçeski oçerk*, Moskva: Hudojestvennaya literatura.
- Bostancı, E. (2004). *Aleksandr İvanoviç Kuprin'in öykü sanatı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü YL Tezi.
- Çesnokova, İ.G. (2015). *İşçuşçaya liçnost v povesti A. Kuprina Poyedinok*, Vestnik Mariyskogo gosudarstvennogo universiteta, s.95-97.
- Dostoyevski, F.M. (1984). *Polnoye sobraniye soçinenii v tridtsati tomah*, Tom 27, Leningrad: Nauka.
- Dönmez, N. (2019). *Rus göçmen edebiyatında nesir (1920-1990)*. Ankara: İksad Yayınevi.
- Eker, S. (2012). Alfred adler'in kişilik kuramı'nın demokrasi düşüncesi açısından önemi, *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, Sayı: 22/1.
- Gudonene, V. (2006). *Psihologiya liçnosti v russkoy proze i poezii*, Vilnius: Vilniuski pedagogiçeski universitet.
- Gürsoy, Y. (2019). "Rusya'sız kalamayan göçmen bir yazar: Aleksandr İvanoviç Kuprin", *Rus göçmen edebiyatı (1920-1940)*. Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Kuprin, A. İ. (2023). *Düello*, Çev. Hazal Yalın, İstanbul: İthaki Yayıncılık.
- Martsinkovskaya, T. D. (2004). *İstoriya psihologii*, Moskva: İzdatelstvo Akademiya.
- Ryabkova, G.V. (2023). *O vzaimodeystvii literaturıy i psihologii*, *Jurnal Sovremennoye pedagogiçeskoye obrazovaniye*. No:2, s.292-295.
- Üçgül, S. (2006). *Rus göçmen edebiyatı I*. Ankara: Kapadokya Kitapevi.
- Zaharov, A. (2022). *Filosofski vopros jiznennoy orientatsii v kontekste individualnoy psihologii Alfreda Adler*, *Filosofskaya mysl*. No: 4, s. 12-20.